

відбувається, наприклад, із спільного майна подружжя, взагалі практика чомусь замовчує.

**Таким чином,** ст. 65 СК розкриває питання з приводу розпорядження майном, що є об'єктом спільної сумісної власності, та вимагає при укладенні правочину, як правило, письмову згоду того із подружжя, який не є стороною правочину, для того, щоб у майбутньому не виникало питань хто повинен виконувати взяті на себе обов'язки і, відповідно, за чий (спільні чи особисті) кошти.

**Використана література:**

1. Єрух А. Окремі питання щодо укладення правочинів із спільним майном подружжя [Текст] /А. Єрух //Нотаріат. – 2004 - № 12.
2. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар [Текст] /За ред. І. В. Жилінкової. – Х.: Ксилон, 2008. – 855 с.
3. Цивільне право України: Підручник [Текст] / Д. В. Боброва, А. С. Довгерта та ін.; //За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К, 2004. – 860 с.

**Яркіна Н. Є.,**

доцент кафедри цивільного права № 1  
Національного юридичного університету імені  
Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук,  
доцент

## **ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА ТВІР**

Цивільний кодекс України (далі – ЦК України), а також закон України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) (ст. 29) передбачають спадкування майнових авторських прав. Обов'язковою умовою переходу прав у складі спадщини є їх чинність та належність спадкодавцю на момент його смерті. З метою оформлення спадкових прав нотаріус перевіряє склад спадкового майна, який має бути підтверджений відповідними документами. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій [1] передбачають, що для одержання необхідної інформації про авторські права спадкодавця нотаріусу слід

подати запити до Державної служби інтелектуальної власності України щодо отримання інформації з Державного реєстру свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір (для встановлення факту реєстрації свого права спадкодавцем), а також з Державного реєстру договорів, які стосуються прав автора на твір (для встановлення наявності чи відсутності факту передачі майнових прав на зареєстрований твір іншим особам) (п.3.3. розділу 3). Втім отримання зазначеної інформації з реєстрів можливе лише стосовно тих творів, які були зареєстровані суб'єктом авторських прав. Законом закріплено презумпцію авторства, подібна реєстрація не є обов'язковою, а видане свідоцтво не має сили правовстановлюючого документу. Відтак, надати нотаріусу підтверджуючі документи щодо незареєстрованих творів неможливо. В зв'язку з цим висловлювалась думка про проблематичність визначення належності авторських прав та оформлення спадкових прав через складність отримання нотаріусом формального документа, необхідного для опису майнових прав [2].

Зазначені методичні рекомендації передбачають, що у разі, якщо спадкодавець не може надати документи, які необхідні для видачі свідоцтва про право на спадщину, нотаріус роз'яснює йому можливість вирішення зазначеного питання в судовому порядку. В судовій практиці мають місце спори [3] про визнання авторських прав за позивачем на підставі того, що він прийняв спадщину, до складу якої входили майнові авторські права спадкодавця, але нотаріусом вони не були включені до свідоцтва<sup>1</sup>.

Таким чином, проблемність оформлення спадкових прав на авторський твір пов'язана з різними регуляторними підходами, які застосовуються в авторському та спадковому праві. За принципом презумпції авторства автором вважається особа, зазначена на оригіналі або примірнику твору, з моменту створення якого і виникають авторські права (ст. 11 Закону, ст. 433 ЦК України). Підтвердження факту створення твору будь-якими формальностями (експертизою, реєстрацією, обнародуванням та ін.) не вимагається, якщо немає спору про дійсне авторство. Тому приналежність авторських прав може бути доведена не лише наявністю свідоцтва про їх реєстрацію (яка не є обов'язковою), але й в інший спосіб.

Приміром, фахівці в сфері авторського права згадують про можливість застосування нотаріальних дій у вигляді посвідчення копії примірника твору, прийняття його на зберігання або посвідчення часу його пред'явлення [4, с. 63]. Подібні дії фіксують дату пред'явлення примірника та ім'я особи, яка його надала, що доводить володіння нею відповідним примірником твору на певну дату.

Про умовність доказового значення авторського свідоцтва в процедурі оформлення спадкових прав свідчить також судова практика щодо оспорювання виданого свідоцтва про право на спадщину в частині зафіксованих у ньому майнових авторських прав [5]. Спир виникає через укладення спадкодавцем договорів, спрямованих на передачу (тобто відчуження) всіх або частини майнових авторських прав іншій особі, що призводить до припинення їх дії для спадкодавця ще до моменту відкриття спадщини. Спадкоємці, претендуючи на оформлення їх спадкових прав на твір, можуть або не знати про укладення подібного договору, або приховати цей факт від нотаріуса (реєстрація договору в сфері авторського права не є обов'язковою). Виходить, що факт реєстрації авторських прав спадкодавця підтверджений, а факт їх передачі ні. В подібних випадках особа, яка набула виключні майнові права за договором, оскаржує видане свідоцтво через те, що авторські права безпідставно були включені до спадкової маси, і, відповідно, доводить своє володіння ними на підставі договору<sup>2</sup>.

Порядок оформлення спадкових прав є чітко і детально врегульованою процедурою, що не дає змоги нотаріусу спиратися на тлумачення цивільно-правових інститутів. Тому відсутність в підзаконних актах, регулюючих нотаріальну діяльність, вказівок на інші документи, що підтверджують належність авторських прав (крім відомостей з Реєстрів), робить неможливим включення до свідоцтва незареєстрованих авторських прав, а іноді призводить до помилкового визначення складу спадкової маси.

Вважаємо, що допустимими доказами належності авторських прав можуть бути різні документи, в тому числі висновки, надані науковими чи експертними установами; укладені спадкодавцем ліцензійні договори про використання власного твору; договори про

відчуження виключних прав або їх частини. На даний момент названі документи не приймаються нотаріусом на підтвердження спадкової маси<sup>3</sup>. Проте за своєю доказовою сутністю вони не відрізняються від виданого Державною службою інтелектуальної власності України свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір. Останнє не передбачає проведення будь-яких експертиз на предмет дійсного авторства і новизни твору, воно лише фіксує факт і дату подачі заявником примірника твору на реєстрацію.

Викладені висновки дозволяють стверджувати про необхідність розширити коло допустимих документів, які мають прийматися нотаріусом на підтвердження наявності авторських прав у складі спадкової маси. Це значно б спростило спадкоємцям реалізацію ними успадкованих авторських прав, а також зменшило кількість судових справ, спрямованих на встановлення дійсних суб'єктів авторського права.

#### **Використані матеріали:**

1. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя: розроблені Департаментом нотаріату та реєстрації адвокатських об'єднань Міністерства юстиції України, схвалені Науково-експертною радою з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України 29.01.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Мойсеєнко, Ю. Про питання спадкування майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти права інтелектуальної власності [Текст] / Ю. Мойсеєнко // Новий Цивільний кодекс України: проблемні питання застосування: матеріали міжнар. наук.-прак. конф. "Впровадження нового Цивільного кодексу в Україні", 14-15 лют. 2008 р., м. Київ. – К.: Поліграф-Експрес, 2008. – С.110–111.
3. Рішення Голосіївського районного суду міста Києва від 12 червня 2014 р., справа № 752/4532/14-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39583672>)
4. Право интеллектуальной собственности [Текст] : учебник / И.А. Близнец, Э.П. Гаврилов, О.В. Добрынин [и др.] ; под ред. И.А. Близнеца. – М.: Проспект, 2010. – 960с.
5. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 30 березня 2015р., справа № 753/21118/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43418403>
6. Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 24 березня 2014р., справа № 22-ц/778/367/14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38091670>

<sup>1</sup> Підставою для звернення з позовом стала відмова нотаріуса видати свідоцтво про право на спадщину в частині майнових авторських прав на твір, мотивована відсутністю державної реєстрації авторського права і договорів відносно прав автора – спадкодавця.

<sup>2</sup> У наведеній справі суд постановив рішення про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину за законом в частині авторських прав на спірний твір [5].

<sup>3</sup> Матеріали судової справи свідчать про те, що надані спадкоємцем (позивачем) ліцензійні договори про надання спадкодавцем за його життя права використовувати твори архітектури конкретним користувачам, а також відповідні акти прийому-передачі не були для нотаріуса достатнім підтвердженням спадкової маси для включення авторських прав до свідоцтва про право на спадщину [6].

***Янишен В. П.,***

доцент кафедри цивільного права №1  
Національного юридичного університету імені  
Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук,  
доцент

## **ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У БАГАТОКВАРТИРНОМУ БУДИНКУ**

Особа, реалізуючи належні їй правомочності власника, відповідно до ч. 1 ст. 319 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України), володіє, користується та розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Це в повній мірі стосується і такого об'єкта права власності як житло, зокрема, квартира, якою є ізольоване помешкання в житловому будинку, призначене та придатне для постійного у ньому проживання (ч. 1 ст. 382 ЦК України). Характерною ознакою квартир, за винятком садибних (одноквартирних) жилих будинків, є те, що вони розташовані у багатоквартирних будинках, що визначає специфіку реалізації права власності на них. Термін «багатоквартирний будинок» на законодавчому рівні введений лише з 1.07.2015р., з набранням чинності Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від 14.05.2015р. № 417-VIII (надалі – Закон України № 417-VIII), відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 якого багатоквартирним будинком (надалі – БКБ) є житловий будинок, в якому розташовано три чи більше квартири. У БКБ можуть також бути розташовані нежитлові